

Regels inzake het aanhouden van voorraden aardolieproducten (Wet voorraadvorming aardolieproducten 2012).

MEMORIE VAN TOELICHTING

(22-08-2011)

I. ALGEMEEN

1. Aanleiding en doel

Dit wetsvoorstel strekt tot implementatie in nationale wetgeving van richtlijn 2009/119/EG, houdende verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden (PbEU 2009, L265), hierna aangeduid als richtlijn 2009/119/EG. Met de Wet voorraadvorming aardolieproducten 2001 (Wva 2001), die door de nieuwe wet wordt vervangen, geeft Nederland momenteel invulling aan haar internationale verplichtingen om aardolie(product)voorraden aan te houden. Bij de implementatie van richtlijn 2009/119/EG is rekening gehouden met de resultaten van de evaluatie van de Wva 2001.

1.1 Nieuwe Europese richtlijn

De Europese Raad heeft in haar actieplan (2007-2009) "Energiebeleid voor Europa" benadrukt dat de voorzieningszekerheid van aardolie(producten) moet worden bevorderd, zowel voor de Europese Unie (EU) in haar geheel als voor elke lidstaat, onder meer door goed werkende olievoorradenmechanismen in de Unie en een goede beschikbaarheid van olievoorraden bij een crisis. Deze doelstelling veronderstelt onder meer dat het communautaire systeem en het systeem van het Internationaal Energie Agentschap (IEA) beter op elkaar worden afgestemd. Richtlijn 2009/119/EG moet uiterlijk 31 december 2012 geïmplementeerd zijn in de nationale wetgeving van de lidstaten van de EU.

De belangrijkste veranderingen die voortkomen uit richtlijn 2009/119/EG zijn:

- Lidstaten zijn voortaan verplicht om minimaal 90 dagen netto import aardolie(producten) aan te houden na 10% aftrek voor niet beschikbare delen van opgeslagen aardolie(producten), dan wel 61 maal het daggemiddelde van het binnenlands verbruik. Lidstaten zijn verplicht de grootste van deze twee aan te houden, voor Nederland is dat de eerste hoeveelheid. Met deze verandering wordt de totale nationale verplichting op grond van de EU gelijk aan de voorraadverplichting van het IEA. Richtlijn 2009/119/EG stelt echter nog een aantal additionele voorwaarden ten aanzien van samenstelling en kwaliteit van de voorraad.
- Lidstaten zijn voortaan verplicht om voor een minimaal deel de voorraadplicht in te vullen met gereed product dat op de binnenlandse markt wordt gebruikt, zoals benzine, gasolie en kerosine.
- De inrichting van het EU-systeem ter voorbereiding van een oliecrisis wordt meer gestroomlijnd met de administratieve verplichtingen van het IEA. Tevens komen er diverse administratieve verplichtingen bij met name voor de lidstaten.
- Op grond van richtlijn 2009/119/EG is het niet meer verplicht om een bilateraal akkoord tussen EU-lidstaten te sluiten om voorraden in het buitenland ter afdekking van de nationale voorraadplicht te gebruiken. Dat kan gaan om voorraden in eigendom van Nederlandse voorraadplichtigen, maar ook om gereserveerde voorraden bij derden (tickets). In het wetsvoorstel zijn randvoorwaarden voor bilateraal aangehouden

veiligheidsvoorraden opgenomen en het bevat een basis om hieromtrent aanvullende regels te stellen.

- Richtlijn 2009/119/EG beoogt een aanscherping van de nationale en internationale controlesystematiek. Hiervoor moeten lidstaten registers bijhouden waarin onder andere de locatie en aard van de veiligheids- dan wel speciale voorraden zijn opgenomen. Daarnaast heeft de Europese Commissie de mogelijkheid om in samenwerking met de betrokken lidstaten de verplicht aangehouden voorraden te inspecteren.

1.2 Evaluatie Wva 2001

In 2007 is de Wva 2001 door een onafhankelijk adviesbureau geëvalueerd. De resultaten van de evaluatie zijn door de toenmalige Minister van Economische Zaken aan de Tweede Kamer toegezonden (Kamerstukken II 2007/2008, 31309, nr. 1). De meest belangwekkende aanbeveling uit deze evaluatie is een heroverweging van de voorraadplicht voor handelaren. Gebleken is dat een groot deel van deze niet-producenten extra kosten moet maken om aan de voorraadplicht te kunnen voldoen. De oorzaak hiervan is dat de normaal bij hen aanwezige werkvoorraden onvoldoende zijn om daarmee hun voorraadplicht te kunnen afdekken, dit in tegenstelling tot de producenten. De aanbeveling om de niet-producenten uit te sluiten van een voorraadplicht wordt in dit wetsvoorstel overgenomen.

1.3 Doel wetvoorstel

Het Nederlandse oliecrisisstelsel voldoet al jarenlang aan het IEA-regime. Daardoor zijn de gevolgen van de EU-richtlijn voor Nederland beperkt. Het huidige Nederlandse systeem kenmerkt zich door de Stichting Centraal Orgaan Voorraadvoorziening Aardolieproducten (COVA) en de systematiek waarbij daarnaast ook gebruik gemaakt wordt van voorraden bij het bedrijfsleven. Niettemin is voor Nederland verbetering op enkele punten zinvol, bijvoorbeeld ten aanzien van de verdeling van de voorraadplicht tussen bedrijfsleven en COVA. Het gaat om het vinden van een goede balans tussen het gewenste niveau van olievoorzieningszekerheid en de hieraan verbonden kosten. Het wetvoorstel moet uit oogpunt van olievoorzieningszekerheid bijdragen aan de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de strategische voorraden, en het voorraadniveau moet kostenefficiënt worden vormgegeven en zo min mogelijk administratieve lasten met zich brengen.

2. Relevantie van verplichte voorraden

Een ongestoorde aanvoer van ruwe aardolie en aardolieproducten is essentieel voor de Nederlandse samenleving. De beschikbaarheid van deze producten is noodzakelijk voor het functioneren van verschillende vitale sectoren op een economisch, maatschappelijk en politiek gewenst niveau. De oliesector is een belangrijke sector in de Nederlandse economie. De oliesector levert de Nederlandse maatschappij jaarlijks ongeveer €8 miljard aan inkomsten op. Een belangrijk deel van de Nederlandse import en export bestaat uit aardolie(producten). Daarbij spelen de Rotterdamse en Amsterdamse haven met opslag- en overslagcapaciteit een grote rol als doorvoerhaven naar het Europese achterland. Een aanzienlijk deel van de aangevoerde olie wordt eerst in één van de raffinaderijen in Nederland verwerkt alvorens als gereed product te worden geëxporteerd. Een langdurige aanvoerverstoring van ruwe aardolie of aardolieproducten kan grote negatieve gevolgen hebben voor zowel de Nederlandse als Europese economie en samenleving.

Nederland is zoals de meeste andere Europese landen afhankelijk van de import van ruwe aardolie en aardolieproducten. Europa is voornamelijk aangewezen op het Midden-Oosten,

Rusland en West-Afrika voor haar aardoliebehoefte. Dit kan risico's met zich meebrengen omdat olieleveranties uit een aantal politiek minder stabiele landen binnen deze regio's komen.

Als gevolg van de oliecrisis van 1973/1974 heeft de Organisatie voor Economische Ontwikkeling en Samenwerking (OESO) de OESO-landen in 1974 aangezet tot het opstellen van een verdrag met afspraken voor een internationaal oliecrisisbeleid. Dit is het Verdrag over een Internationaal Energie Programma (IEP) (Trb. 1975, 47) dat wordt uitgevoerd door het Internationaal Energie Agentschap (IEA). Daarnaast zijn er al vanaf 1968 Europese afspraken om strategische aardolievoorraden aan te houden. Nederland is zowel lid van het IEA als lid van de EU en moet voldoen aan de internationale plicht om aardolie(product)voorraden aan te houden.

Hoewel de bestaande oliereserves voldoende zijn om nog decennia lang te voorzien in de wereldvraag naar olie is een onderbreking in de aanvoer niet ondenkbaar bijvoorbeeld door natuurrampen, oorlogen of door strategisch gedrag van olieproducerende landen (IEA, World Energy Outlook 2011). Het risico van een onderbreking in combinatie met het vrijwel ontbreken van mogelijkheden om over te schakelen naar alternatieven zoals kolen en gas voor een deel van de energievoorziening, leidt tot een voortdurende onzekerheid.

3. IEA en Europese verplichtingen

3.1 IEA

In het Verdrag over een Internationaal Energie Programma (IEP) wordt onder andere bepaald dat IEA-lidstaten een olievoorraad aanhouden van minimaal of gelijk aan 90 dagen gemiddelde netto import over het voorgaande kalenderjaar, na aftrek van 10% voor niet beschikbare delen van opgeslagen aardolie(producten). Dit zijn zogenoemde "unavailables", zoals tankresiduen. In het IEP stelt het IEA geen nadere regels aan de wijze waarop lidstaten de voorraadverplichting afdekken: dit kan door middel van ruwe olie of olieproducten. Naast de voorraadverplichting, zijn IEA-lidstaten verplicht om maatregelen te hebben die vraagbeperking van olie(-producten) tot doel hebben. Hiermee moeten zij een vraagreductie kunnen realiseren tijdens een crisis. Ook moeten de IEA-lidstaten beschikken over een adequaat energie informatiesysteem en een degelijke oliecrisisorganisatie. In Nederland is dit vastgelegd in de Wet uitvoering Internationaal Energieprogramma.

3.2 EU

In richtlijn 2009/119/EG is toenadering gezocht tot de IEA-systematiek. Onder de nieuwe richtlijn wordt de totale EU-voorraadplicht van lidstaten op dezelfde wijze berekend als onder de IEA-verplichting. De voorraadplicht wordt bepaald door de grootste van de twee volgende hoeveelheden: ten minste 90 maal het daggemiddelde van de netto invoer of 61 maal het daggemiddelde van het binnenlands oliegebruik. In Nederland is de eerstgenoemde hoeveelheid in de regel groter dan de tweede.

De richtlijn schrijft voor dat een minimaal deel van de totale verplichting als gereed product wordt aangehouden (hierna wordt dit deel de productverplichting genoemd). Er zijn twee mogelijkheden om de productverplichting af te dekken: een productdeel van ten minste 1/3 van de totale voorraadplicht indien de lidstaat kiest voor zogenaamde veiligheidsvoorraden, of ten minste 30 verbruiksdagen van een beperkt aantal daartoe aangewezen producten indien de lidstaat kiest voor speciale voorraden. Het verschil is dat speciale voorraden moeten worden aangehouden door de lidstaat zelf of door een door de lidstaat ingestelde centrale entiteit. Tevens gelden voor speciale voorraden aanvullende eisen over de administratie en de samenstelling van aangehouden producten. Zo moet er een apart register worden aangehouden voor speciale voorraden.

In dit wetvoorstel worden de door Nederland verplicht aangehouden voorraden ter afdekking van de eigen Nederlandse verplichtingen aangeduid als wettelijke voorraad. In Europees verband gaat het dan om veiligheidsvoorraden. Met uitzondering van de productverplichting kunnen de lidstaten zelf bepalen of ze de voorraadplicht met ruwe aardolie dan wel olieproducten afdekken.

3.3 Bilateraal aanhouden van verplichte voorraden

De internationale regelgeving maakt het mogelijk dat voorraden die liggen op het grondgebied van de ene lidstaat, meetellen ter dekking van de voorraadverplichting van een andere lidstaat. Zowel in het IEP als in richtlijn 2006/67/EG, houdende verplichting van de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden (PbEU 2006, L217) (hierna ook richtlijn 2006/67/EG) wordt voorgeschreven dat er een bilateraal akkoord tussen de betrokken landen moet zijn alvorens wederzijds aangehouden voorraden (in eigendom of als gereserveerde voorraad voor derden) ter afdekking van voorraadverplichtingen mogen worden meegerekend. Richtlijn 2009/119/EG kent dit vereiste niet.

4. De Wva 2001

4.1 Verdeling voorraadplicht tussen bedrijfsleven en COVA

De Wva 2001 bepaalt dat de wettelijke voorraad deels wordt aangehouden door COVA en deels door het bedrijfsleven. Het gaat om bedrijven met een uitslag op de binnenlandse markt vanuit een zogenaamde Accijns Goederen Plaats (AGP) boven de drempelwaarde van 100.000 kg per jaar. Deze bedrijven hebben in de Wva 2001 een voorraadplicht van 5% van het volume van de daartoe aangewezen producten dat boven deze drempel wordt uitgeslagen. Het voorraadplichtige bedrijfsleven bestaat uit producenten (oliemaatschappijen met raffinage capaciteit) en uit niet-producenten waaronder met name handelaren. Dit leidt tot een situatie waarbij circa 10-15% als verplichting door het bedrijfsleven moet worden aangehouden en de rest, circa 85-90% wordt afgedekt door COVA.

De Wva 2001 biedt de mogelijkheid tot een (gedeeltelijke) ontheffing. Meerdere voorraadplichtige bedrijven, met name handelaren, hebben de afgelopen jaren een verzoek tot ontheffing bij de Minister van Economische Zaken ingediend en verleend gekregen. De Wva 2001 bepaalt dat het deel waarvoor een ontheffing is verleend in principe wordt toegevoegd aan de verplichtingen die COVA moet afdekken. Hierdoor treedt dus een verschuiving op. Sinds jaar en dag is het praktijk dat 30% van de nationale voorraadplicht met voorraden in eigendom van het bedrijfsleven wordt afgedekt. Dit bevat deels de afdekking van de directe, eigen verplichtingen van het bedrijfsleven (10-15%), maar ook een deel voorraad waarmee tegen betaling een deel van de COVA verplichtingen wordt afgedekt. De overige 70% van de nationale voorraadverplichting wordt afgedekt met voorraden die in eigendom zijn van COVA.

4.2 Wva 2001: geen productverplichting

Conform richtlijn 2006/67/EG en de IEA-verplichtingen kent de Wva 2001 geen verplichting om fysiek gereed product aan te houden. De productverplichtingen van genoemde richtlijn kunnen immers ook afgedekt worden door middel van een hoeveelheid ruwe aardolie, halffabricaten of componenten die nodig zijn om het fysieke product te maken. De richtlijn beschrijft hiertoe drie verschillende methoden die gebruikt kunnen worden om productverplichtingen door middel van ruwe aardolie af te dekken. In aanvulling op de drie EU-productcategorieën benzine (a), gasolie en kerosine (b), zware stookolie (c) kent de Wva 2001 ook productcategorie LPG (d). De praktijk heeft laten zien dat COVA en het bedrijfsleven een deel van de productvoorraadverplichtingen wel hebben afgedekt door benzine (a), en door gasolie en door

kerosine (b) aan te houden, maar dat verreweg het grootste deel van de voorraadverplichtingen wordt afgedekt door middel van ruwe aardolie.

4.3 Bilaterale contracten

De Wva 2001 geeft voorraadplichtigen de mogelijkheid voorraden af te dekken met zowel voorraden in binnen- of buitenland waarvan men eigenaar is, als met reserveringen op voorraden van derden in het binnen- of buitenland (door middel van zogenoemde tickets). Ten behoeve van het houden van deze voorraden in het buitenland moet er een bilateraal akkoord met de desbetreffende EU- of IEA-lidstaat zijn, ongeacht of de voorraden eigendom zijn van de voorraadplichtige. In dat bilaterale akkoord worden (mede-)verantwoordelijkheden ten aanzien controle en beschikbaarstelling beschreven.

5. Uitgangspunten bij de ontwikkeling van het wetvoorstel

De Wva 2001 functioneert grotendeels naar tevredenheid van de betrokken partijen. Desalniettemin is op diverse punten verbetering mogelijk en ook noodzakelijk op grond van de te implementeren richtlijn 2009/119/EG en aanbevelingen die volgen uit de evaluatie van de Wva 2001. De voornaamste wijzigingen die volgen uit het wetsvoorstel betreffen:

- de wettelijke vastlegging van de verdeling van de voorraadverplichting tussen COVA (70%) en de producenten (30%);
- de voorraadverplichting voor niet-producenten vervalft;
- de verandering in de samenstelling van de voorraadverplichting door de expliciete, fysieke productverplichting.

Deze wijzigingen moeten de toegankelijkheid en beschikbaarheid van de wettelijke voorraad bestendigen en waar mogelijk verbeteren, alsmede kostenefficiënt worden vormgegeven met zo min mogelijk administratieve lasten als gevolg. Het wetvoorstel beoogt een systeem voor oliecrisisvoorraden waarbij uitvoering wordt gegeven aan de internationale verplichtingen en er een goede balans is tussen het niveau van voorzieningszekerheid en de daaraan verbonden kosten.

De voordelen die de wijzigingen bieden ten opzichte van het huidige systeem betreffen samengevat:

- een vermindering van de aan tickets verbonden beheerrisico's voor COVA; COVA zal haar verplichtingen in principe met fysieke voorraden in eigendom afdekken. Risico's die in sommige situaties aan tickets zijn verbonden zullen zich dan niet meer bij COVA kunnen voordoen.
- geen risico's meer dat de minimum werkvoorraden van de producenten moeten worden uitgeleverd aan het buitenland door ticketverplichtingen; Het wetvoorstel maakt dat 30% van de voorraadverplichting op de aanwezige werkvoorraden rust. Hierop kunnen dus geen ticketverplichtingen worden aangegaan. Het risico dat deze voorraden aan het buitenland moeten worden geleverd tijdens een crisis, is dus niet meer aanwezig. Indien COVA-voorraden worden ingezet, zullen de werkvoorraden van het Nederlandse bedrijfsleven beschikbaar blijven.
- een structurele oplossing om te voorkomen dat niet-producenten extra kosten moeten maken om aan de voorraadplicht te voldoen en (gedeeltelijke) ontheffing aanvragen, doordat zij voortaan worden uitgesloten van de voorraadplicht;
- een relatieve verlaging van de kosten die COVA maakt doordat de ticketkosten vervallen. Het gedeelte van de COVA verplichtingen dat thans door middel van gereserveerde bedrijfsvoorraden (tickets) wordt afgedekt, wordt als rechtstreekse verplichting aan het bedrijfsleven opgelegd. De relatieve kostendaling door het wegvallen van de ticketkosten zal wel teniet worden gedaan door extra kosten die voortkomen uit de fysieke productverplichtingen.

In het volgende hoofdstuk zal dit verder worden toegelicht.

6. De Nederlandse voorraadverplichting onder de nieuwe wet

6.1 Voldoende mate van voorzieningszekerheid

Voorafgaand aan het verdelingsvraagstuk van de nationale voorraadplicht, is de vraag aan de orde: welke mate van olievoorzieningszekerheid wenst Nederland?

De olievoorzieningszekerheid wordt bepaald door de mate waarin Nederland en de internationale gemeenschap in staat zijn extra voorraden olie op de markt te brengen in aanvulling op de bedrijfsvoorraden die reeds op de vrije markt aanwezig zijn tijdens een crisissituatie. De voorzieningszekerheid wordt groter naarmate er meer vrij inzetbare voorraden boven de markt worden aangehouden. Hierdoor hoeft er tijdens een crisis niet direct een beroep gedaan te worden op de werkvoorraden van het bedrijfsleven en kunnen zij blijven produceren. De economische en maatschappelijke impact zal daardoor in een crisissituatie beperkt worden.

De afgelopen decennia had Nederland een systeem dat ook internationaal veel waardering kreeg. Onder toepassing van de Wva 2001, maar ook bij de daaraan voorafgaande wet, wordt ca. 70% van de wettelijke voorraad door COVA in eigendom boven de markt aangehouden. De overige 30% van de nationale voorraadverplichtingen wordt afgedekt met voorraden in eigendom van het bedrijfsleven, deels als afdekking van de eigen verplichtingen (ca. 15%) en deels als gereserveerde voorraad voor COVA (overige 15%). Deze verhouding waarbij 70% in eigendom van COVA boven de markt wordt aangehouden, is de afgelopen decennia als een voldoende mate van voorzieningszekerheid beschouwd. Voor de toekomst is deze mate van voorzieningszekerheid (70% van de wettelijke voorraad door COVA als extra voorraad boven de markt aangehouden) in de wet vastgelegd.

6.2 Verdeling voorraadplicht tussen bedrijfsleven en COVA

De internationale praktijk laat drie alternatieven zien voor het beleggen van de voorraadplicht, te weten: volledig bij het bedrijfsleven, volledig bij een centraal daartoe in het leven geroepen entiteit (bijvoorbeeld COVA) en de mengvorm (deels bedrijfsleven en deels een centrale entiteit zoals Nederland heeft. De richtlijn wil het instellen van een centrale entiteit stimuleren, maar verplicht het instellen van een dergelijke entiteit niet.

Volledige wettelijke voorraad door COVA (in eigendom)

De volledige wettelijke voorraad door COVA in eigendom laten aanhouden zou de meest hoge mate van olievoorzieningszekerheid geven. In deze situatie is er daadwerkelijk meer vrij inzetbare, boven de markt aanwezige aardolie(producten) beschikbaar tijdens een oliecrisis. De voorraden in eigendom van COVA zijn immers aanvullend op de werkvoorraden van marktpartijen. Een keuze om de volledige wettelijke voorraad door COVA te laten afdekken (in principe in eigendom) zou echter tot een relatief duur systeem leiden in vergelijking met andere Europese landen. Het is niet verplicht om een centrale entiteit te hebben die voorraden (in eigendom) boven de markt aanhoudt (en dát is het dure element binnen een voorraadsysteem). Veel lidstaten kiezen dan ook voor een minder duur systeem waarbij de voorraadverplichting deels of zelfs volledig bij het bedrijfsleven wordt gelegd en kan worden afgedekt met de aanwezige werkvoorraden. Afdekking met minimaal noodzakelijke werkvoorraden leidt niet tot extra kosten voor het bedrijfsleven.

De door een centrale entiteit (bijvoorbeeld COVA) boven de markt aangehouden wettelijke voorraad komt bij een oliecrisis ten goede aan de internationale en/of nationale oliemarkt. 'Boven de markt aangehouden wettelijke voorraad' betekent dat het om extra voorraden gaat

die niet tot de werkvoorraden of commerciële voorraden van het bedrijfsleven behoren. De EU-richtlijn bevat geen gelijke inspanningsverplichting voor alle lidstaten met betrekking tot de mate waarin extra voorraden boven de markt aanwezig moeten zijn. Nederland zou dan ook een onevenredig groot deel van de financiële lasten dragen indien COVA de gehele wettelijke voorraad zou afdekken. Wanneer dan ook nog het grootste deel van de werkvoorraden van het bedrijfsleven als dekking voor andere lidstaten wordt aangehouden (ticketverplichting) en deze voorraden in een crisissituatie aan het buitenland geleverd moeten worden, ontstaat er per saldo geen verbetering van de voorzieningszekerheid. Het bedrijfsleven zal dan immers zelf direct een beroep moeten doen op de oliemarkt om de werkvoorraden aan te vullen om te kunnen blijven produceren. Dit draagt niet bij aan een betere olievoorzieningszekerheid. Door in het wetvoorstel op te nemen dat producenten hun voorraadverplichting met werkvoorraden afdekken waarover zij enig rechthebbende zijn, wordt voorkomen dat het desbetreffende deel van de werkvoorraden (dat onderdeel uitmaakt van de wettelijke voorraad) tijdens een crisis aan het buitenland moet worden geleverd op grond van een ticketverplichting. Ook wordt zo voorkomen dat de producenten tijdens een crisis direct de COVA-voorraden moeten aankopen als vervangende voorraad.

Volledige wettelijke voorraad gehouden door het bedrijfsleven (al dan niet in eigendom)

Indien het Nederlandse bedrijfsleven de volledige wettelijke voorraadplicht zou moeten afdekken, zou dit – los van de vraag of het voldoende eigen bedrijfsvoorraden heeft of deze extra zou moeten verwerven, - een onevenredig grote last (gederfde inkomsten én extra kosten) leggen op een belangrijke economische sector in Nederland. Het aanhouden van meer voorraden dan de aanwezige werkvoorraden zal tot extra kosten voor het bedrijfsleven leiden. Zij moeten dan immers meer voorraden inkopen dan voor de bedrijfsvoering nodig is. Als het Nederlandse bedrijfsleven de gehele wettelijke voorraad moet afdekken, zullen de inkomsten uit het gereserveerd aanhouden van voorraden voor derden in het buitenland (zogenaamde tickets) waarschijnlijk volledig vervallen. Door de verkoop van tickets (voor met name buitenlandse partijen) genereren de Nederlandse oliebedrijven thans circa € 50 miljoen inkomsten per jaar. Dit bedrag kan sterk variëren afhankelijk van het volume en de ticketprijzen.

Het komt de voorzieningszekerheid niet ten goede als de volledige wettelijke voorraad door het bedrijfsleven moet worden afgedekt: de werkvoorraden moeten dan voor een groot deel gebruikt worden voor de wettelijke voorraadplicht, waardoor er tijdens een crisis niet daadwerkelijk extra olievoorraden op de markt gebracht kunnen worden. Die zijn immers niet aanwezig. Dat doet afbreuk aan de olievoorzieningszekerheid en zou een verslechtering creëren ten opzichte van de Wva 2001.

Gemengd stelsel

In dit wetsvoorstel wordt, de voor- en nadelen van de beschouwde alternatieven afwegende, gekozen voor het gemengde stelsel in Nederland waarbij de verplichting tot het aanhouden van de wettelijke voorraad wederom deels zal worden opgelegd aan het bedrijfsleven en deels aan COVA. Overwegingen daarbij zijn dat dit zijn waarde heeft bewezen, het mist de vorengenoemde bezwaren van de eenzijdige alternatieven en bovenal biedt het een voldoende mate van de gewenste voorzieningszekerheid. Ook de volledige betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de internationale oliecrisis beheersystematiek is van belang en blijft in tact.

De kosten van COVA voor de samenleving kunnen met het gemengde systeem worden beperkt doordat niet alle wettelijke voorraad volledig boven de markt wordt aangehouden, maar gebruik wordt gemaakt van bij het bedrijfsleven aanwezige werkvoorraden. In de nieuwe opzet is er wel

sprake van gedeerde inkomsten voor het betrokken bedrijfsleven. De vergoeding die bedrijven ontvangen van COVA voor het aanhouden van gereserveerde voorraden, komt te vervallen omdat het bedrijfsleven die voorraad voortaan rechtstreeks als voorraadverplichting krijgt opgelegd. Hierbij moet wel bedacht worden dat deze bedrijven hun deel van de verplichting kunnen afdekken met de reeds in het bedrijf aanwezige, minimaal benodigde werkvoorraden. Hiervoor hoeven dan geen extra kosten door het bedrijfsleven te worden gemaakt. Door uitsluiting van niet-producenten van de voorraadplicht waardoor de voorraadplicht voor het bedrijfsleven voortaan alleen bij producenten wordt belegd, zal iets minder voorraad beschikbaar zijn voor ticketverkoop.

De geschiedenis van de wetgeving terzake van de voorraadvorming van aardolieproducten leert dat het van meet af aan de bedoeling was om substantieel gebruik te maken van de bij het bedrijfsleven aanwezige voorraden. In de praktijk is met de uitvoering van de Wva 2001 echter de situatie ontstaan waarbij (als gevolg van de gekozen drempel, verplichtingen en ontheffingen) COVA een hogere verplichting kreeg, namelijk circa 85% van de nationale voorraadplicht en het bedrijfsleven een directe verplichting voor de overige 15%. Feitelijk werd echter wel een ca. 70-30 verdeling gerealiseerd in de afdekking van de wettelijke voorraad. COVA hield 70% voorraden in eigendom aan ter afdekking van de verplichting en het bedrijfsleven vervulde tegen betaling de overige 15% van de COVA verplichting. Daarnaast had het bedrijfsleven een eigen voorraadverplichting van 15%. Feitelijk hield het bedrijfsleven dus 30% van de voorraadplicht aan. Dit was ook zo onder de oude Wva in de periode vóór 2001. Het wetsvoorstel legt de in de afgelopen decennia gemiddeld gerealiseerde en thans beoogde verhouding 70-30 wettelijk vast.

6.3. COVA: Voorraden in eigendom of tickets

Het uitgangspunt is dat COVA haar voorraadverplichtingen afdekt met voorraden in eigendom en het gebruik van tickets zo veel mogelijk beperkt. Indien vervangende dekking moet worden gevonden voor aflopende tickets in tijden van een dreigende crisis of als de marktcondities aan sterke veranderingen onderhevig zijn, kunnen ticketconstructies marktverstrend werken en tot hoge prijzen leiden. In het verleden is gebleken dat het soms lastig is voor COVA om tijdig voldoende betaalbare tickets te verkrijgen. De risico's verbonden aan de relatief korte termijndekking met tickets worden verminderd door een meer structurele afdekking met voorraden in eigendom van COVA.

In het wetsvoorstel wordt de mogelijkheid tot het gebruik van tickets echter niet uitgesloten. Afgezien van de genoemde bezwaren bieden tickets COVA namelijk wel de mogelijkheid om afhankelijk van de marktsituatie (prijs/ volume) flexibel te reageren op veranderingen in de omvang of samenstelling van haar voorraden. Dat kan bijvoorbeeld nodig zijn na wijzigingen in de hoogte van de jaarlijkse voorraadplicht, of in geval van benodigde verversingen bij afloop of vernieuwing van bestaande contracten. Daarom is van belang dat COVA, zij het in beperkte mate en prudent, gebruik kan blijven maken van tickets.

6.4 Voorraadplicht bij producenten

Tot het voorraadplichtige bedrijfsleven in het wetsvoorstel behoren de grotere olieconcerns met raffinage capaciteit voor ruwe aardolie in Nederland, kortweg de producenten. De producenten beschikken in principe over voldoende werkvoorraden om, zonder extra kosten te maken, te voldoen aan de voorraadplicht. In lijn met de aanbevelingen van de evaluatie van de Wva 2001 zijn de niet-producenten uitgesloten van de voorraadplicht. Het is gebleken dat niet-producenten (handelaren en/of grootverbruikers) hun voorraadplicht vaak niet volledig kunnen afdekken met de in hun bedrijf aanwezige werkvoorraden. Daardoor moeten zij wel extra kosten

maken om hun deel van de voorraadplicht af te dekken. De keuze om niet-producenten van de voorraadplicht uit te sluiten leidt ertoe dat de voorraadplicht door een kleinere groep bedrijven moet worden afgedekt. Hierdoor wordt de voorraadplicht van de producenten groter, waardoor de producenten iets minder voorraden beschikbaar hebben voor ticketverkoop.

Omdat producenten voldoende grote werkvoorraden in het bedrijf aanwezig hebben, zullen zij voor de afdekking van de voorraadverplichting geen extra kosten hoeven maken. Wél zullen zij inkomsten derven door het mislopen van inkomsten uit COVA-tickets. Dit zal bij de huidige marktomstandigheden (begin 2011) circa €10 miljoen zijn. In hoeverre de inkomstenderving daadwerkelijk zal doorwerken in de prijzen (vergroting van de verkoopmarges), is nog onduidelijk. De mogelijkheid tot het aanhouden van gereserveerde voorraad voor het buitenlandse partijen blijft voor het bedrijfsleven behouden.

6.5 Berekeningswijze voorraadplicht

De gehele nationale voorraadplicht (90 dagen daggemiddelde netto import na 10% aftrek voor tankbottoms en unavailables) wordt berekend op basis van de data van de Nederlandse Oliebalans uit het CBS Energiebericht. In richtlijn 2009/119/EG wordt de berekeningswijze van de nationale voorraadplicht beschreven. Het wetvoorstel bepaalt dat deze nationale voorraadplicht (inclusief de 10% voor tankbottoms en unavailables) vervolgens wordt verdeeld tussen COVA (70%) en het bedrijfsleven (30%). Tevens wordt aangegeven dat ten minste 1/3 van de nationale voorraadverplichting met aangewezen producten moet worden ingevuld.

De nationale productverplichting wordt verdeeld tussen COVA en het bedrijfsleven. COVA zal het grootste deel van de productverplichting boven de markt aanhouden: ten minste 30 verbruiksdagen benzine, 30 verbruiksdagen gasolie/diesel en 15 verbruiksdagen kerosine. Het bedrijfsleven zal het resterende deel van de productverplichting aanhouden in de vorm van benzine en gasolie/diesel. De omvang van de productverplichting is naar rato van het nationale verbruik om op deze wijze aan te sluiten op de consumptiestructuur.

Voor het bepalen van de hoogte van de individuele voorraadplicht van de producenten en het verplichte productdeel daarbinnen, zal de onderlinge verhouding van de capaciteit van de distillatie-installaties voor ruwe aardolie van de producenten worden gebruikt. Deze relatieve raffinagecapaciteit voor atmosferische ruwe aardolie is een betrekkelijk stabiele waarde die leidt tot een aanzienlijk minder uiteenlopende verdeling van de verplichting tussen producenten dan bij de uitslag uit accijns goederenplaats (AGP) op de binnenlandse markt. De 'uitslag uit AGP' welke in de Wva 2001 wordt gebruikt, laat sterke verschillen tussen de afzet op de binnenlandse markt en de export naar voren komen. In het verleden werden alle veranderingen in de nationale voorraadplicht (bijvoorbeeld als gevolg van wijzigingen in definities of methoden van statistieken) doorberekend aan COVA. Het wetvoorstel maakt dat dit in de toekomst niet meer gebeurt doordat de nationale voorraadplicht een vaste verdeling kent tussen COVA (70%) en het bedrijfsleven (30%).

Krachtens artikel 8, vierde lid, eerste volzin, van richtlijn 2009/119/EG moeten lidstaten er voor zorg dragen dat marktdeelnemers uiterlijk 200 dagen daarvoor in kennis worden gesteld van de berekeningswijze van de voorraadplicht die zal worden gehanteerd. Richtlijn 2009/119/EG moet voor 31 december 2012 zijn geïmplementeerd. De kennisgeving zal de eerste keer per brief geschieden in de loop van 2012.

Uit richtlijn 2009/119/EG vloeit voort dat per 1 april van ieder kalenderjaar aan de voorraadplicht moet worden voldaan. Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en

Innovatie zal daarom in januari van ieder jaar de voorraadplichtige partijen een prognose van de voorraadplicht sturen. Zodra de jaarcijfers over het voorgaande kalenderjaar compleet zijn, zullen zo spoedig mogelijk, uiterlijk in maart de voorraadplichtige partijen worden geïnformeerd over hun formele voorraadplicht. Naar verwachting zal de jaarlijkse verplichting voor ieder van de voorraadplichtigen geen grote afwijking vertonen ten opzichte van het voorgaande jaar.

6.6. Productverplichtingen

In paragraaf 3.2 is beschreven dat richtlijn 2009/119/EG eist dat een deel van de totale verplichting in de vorm van gereed product wordt aangehouden. De lidstaat heeft de keuze om dit te doen door middel van veiligheidsvoorraden (1/3 deel van de wettelijke voorraad) of door speciale voorraden (30 dagen binnenlands verbruik van een beperkt aantal producten).

Het verschil tussen veiligheidsvoorraden en speciale voorraden is dat de laatste in eigendom door de centrale entiteit (COVA) moeten worden aangehouden, waar dit voor de veiligheidsvoorraden optioneel is en deze ook door het bedrijfsleven kunnen worden aangehouden. Richtlijn 2009/119/EG stelt verschillende eisen aan de afdekking van veiligheidsvoorraden en speciale voorraden. In de Nederlandse situatie moet bij 1/3 deel veiligheidsvoorraden een groter volume worden aangehouden dan bij speciale voorraden het geval zou zijn. Op basis van data uit 2010 zou het gaan om circa 45% meer product dan wanneer de productverplichting wordt ingevuld met 30 verbruiksdagen speciale voorraden. Richtlijn 2009/119/EG stelt wel extra eisen aan speciale voorraden. Aan speciale voorraden zijn meer administratieve verplichtingen verbonden (zie ook paragraaf 3.2).

Een lastige complicatie van de speciale voorraden is dat lidstaten moeten zorgen dat het totale aardolie-equivalent van het binnenlandse verbruik wat betreft de gekozen producten tenminste 75% van het binnenlands verbruik bedraagt volgens de berekeningsmethode beschreven in bijlage 2 van richtlijn 2009/119/EG. Bovendien moet voor de aangewezen producten een gelijk aantal verbruiksdagen worden aangehouden. Thans zou Nederland aan deze verplichting kunnen voldoen met voldoende benzine en diesel, deze twee productcategorieën vormen echter krap 76% van het relevante binnenlands aardolieverbruik. De ontwikkelingen op de oliemarkt en in de Nederlandse consumptiestructuur doen verwachten dat het aandeel benzine de komende jaren zal verminderen en dat het aandeel kerosine ten opzichte van andere producten zal stijgen. Als die verwachtingen realiteit worden, veranderen de aandelen van de speciale producten (in verbruiksdagen) en komt Nederland met de speciale voorraden benzine en diesel onder de genoemde 75%-drempel. Dan voldoet Nederland dus niet meer aan de Europese verplichting. In dat geval zal ook nog eens voor een gelijk aantal dagen (minstens 30 verbruiksdagen) een derde product als kerosine moeten worden aangehouden en wel onmiddellijk. Dit levert onoverkomelijke praktische problemen op. Vanwege het economische belang van de luchtvaartsector wordt ervoor gekozen om een hoeveelheid kerosine aan te houden als deel van de wettelijke voorraad, maar niet in gelijke mate als benzine en gasolie.

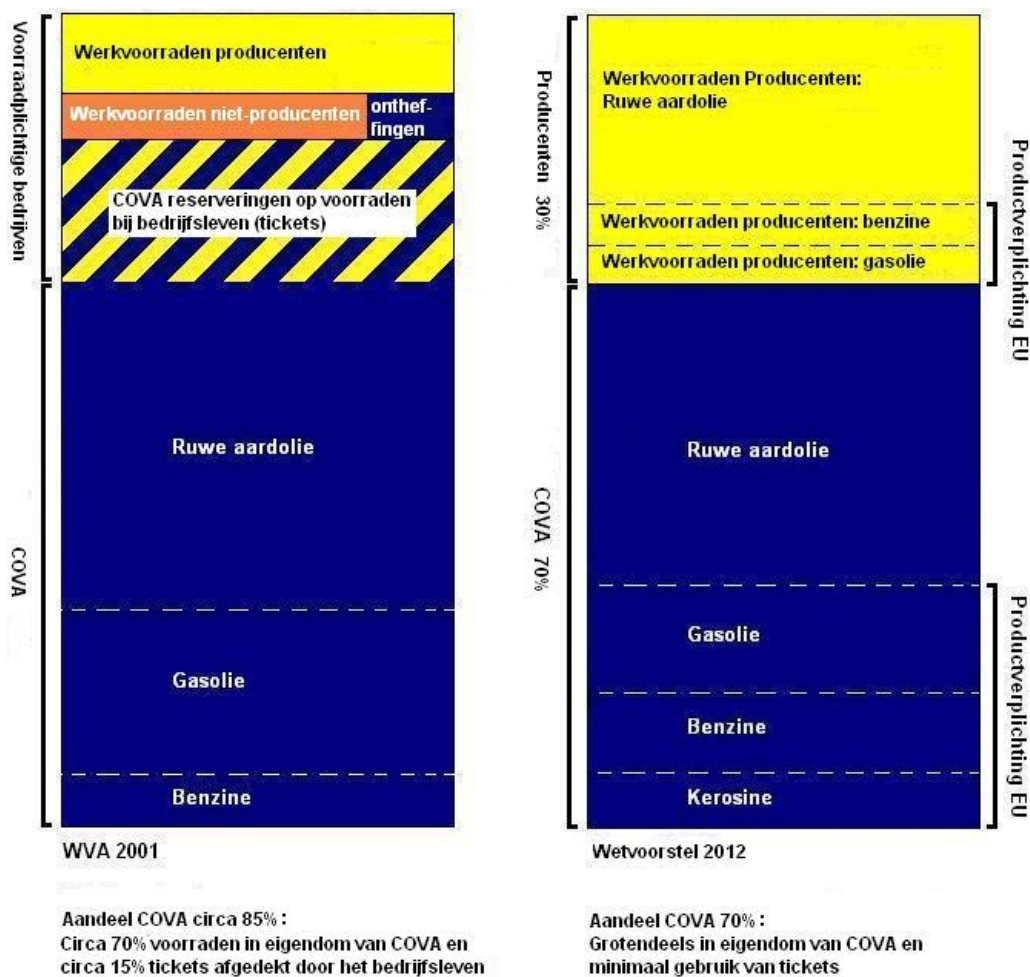
In Nederland is beperkte capaciteit aanwezig om kerosine op te slaan (het gaat hier om jet fuel, kerosine geschikt voor het gebruik in de luchtvaart). Er is een groot risico van productdegradatie waardoor kerosinevoorraden frequent ververs moeten worden. De kerosineverplichting wordt volledig bij COVA gelegd en er wordt gestreefd naar het gemengd aanhouden (commingling) bij het bedrijfsleven, zodat de verversingskosten beperkt blijven. Om deze redenen is gekozen om een wat kleiner deel van de productverplichting in te vullen met kerosine, niet minstens 30 dagen zoals bij gasolie en benzine, maar minstens 15 verbruiksdagen.

De variant van de veiligheidsvoorraden biedt tevens de mogelijkheid om deze deels aan COVA op te leggen, in tegenstelling tot speciale voorraden die zoals gezegd geheel bij COVA zouden moeten rusten. De overwegingen die bij de afweging een rol spelen zijn de directe beschikbaarheid, de leveringszekerheid en de kostenefficiëntie. Op grond hiervan is ervoor gekozen dat COVA het grootste deel van de nationale productverplichting zal invullen. Zij zal dit doen met eigen voorraden van ten minste 30 verbruiksdagen benzine, ten minste 30 verbruiksdagen gasolie/diesel en ten minste 15 verbruiksdagen kerosine.

Het geheel overwegende bieden veiligheidsvoorraden de mogelijkheid om voor 1/3 deel van de nationale verplichtingen fysiek product te aanhouden in de gewenste samenstelling en waarbij deze wordt aangehouden deels door COVA en deels door het bedrijfsleven.

De totale Nederlandse productvoorraadverplichting minus het deel dat door COVA wordt aangehouden, vormt het deel van de nationale productverplichting dat door de producenten moet worden ingevuld. Zij dienen dit te doen door middel van een voorraad gasolie/diesel en benzine. De verdeling van het totaal door marktpartijen aan te houden productvolume tussen de marktpartijen onderling, gebeurt op basis van de al eerder genoemde aardolie distillatie installatie capaciteit.

Ter illustratie is hierna schematisch het verschil weergegeven tussen de Wva 2001 en het wetvoorstel. Uit de figuur is op te maken dat het aandeel dat COVA in principe als eigen voorraad, boven de markt, aanhoudt ongeveer gelijk blijft. Het deel dat voorheen reserveringen op voorraden bij het bedrijfsleven betrof, wordt voortaan als rechtstreekse verplichting neergelegd bij de producenten. Daarnaast is in de figuur de productverplichting weergegeven.

6.7 Het aanhouden van veiligheidsvoorraden voor derden

Indien een partij (COVA, een centrale entiteit van een andere EU-lidstaat of een marktpartij uit binnen- of buitenland) zelf niet over voldoende voorraden beschikt om aan zijn deel van de voorraadplicht te voldoen, kan deze partij reserveringen kopen op fysieke voorraden bij derden. Dit zijn de zogenaamde tickets. Voorheen was in geval van het aanhouden van voorraden in een andere EU- (of IEA-) lidstaat een bilaterale akkoord nodig tussen de betreffende lidstaten waarin de (mede-)verantwoordelijkheden ten aanzien van controle en beschikbaarstelling stonden beschreven. Met richtlijn 2009/119/EG is het vereiste van een bilateraal akkoord komen te vervallen voor EU-lidstaten. Het IEA ziet de nieuwe richtlijn als een EU-brede overeenkomst tussen alle EU-lidstaten. Voor EU-lidstaten onderling is het daarom ook in IEA-kader niet meer verplicht om een bilateraal akkoord te hebben. In principe kunnen Nederlandse bedrijven nu met bedrijven in alle overige EU-lidstaten afspraken maken over het aanhouden van veiligheidsvoorraden. Voor het aanhouden van veiligheidsvoorraden in andere IEA-lidstaten buiten de EU zijn nog wel bilaterale overeenkomsten nodig. Nederland heeft een bilaterale overeenkomst gesloten met Nieuw Zeeland.

Nederland heeft met een aantal Noord-West Europese landen waaronder Denemarken, Zweden, Verenigd Koninkrijk en België een aantal praktische zaken die direct voortvloeien uit richtlijn 2009/119/EG en voorheen beschreven stonden in bilaterale akkoorden, vervat in een memorandum of understanding. In nationaal verband zullen nog nadere regels worden gesteld omtrent voorraden die ten behoeve van derden worden aangehouden. Het gaat dan om zaken zoals inzichtelijkheid waarbij zowel het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie als de Europese Commissie het recht hebben de voorraadlocaties en de voorraadniveaus op hun verzoek te controleren. Verder gaat het om administratieve voorschriften tussen lidstaten die voortvloeien uit de richtlijn waarmee de transparantie van de beschikbaarheid van de strategische voorraden wordt verbeterd.

6.8. Biobrandstoffen

Het IEA en de EU leggen geen verplichting op voor het aanhouden van biobrandstoffen. Ter afdekking van de productverplichting tellen vermengde biobrandstoffen mee als zij de component vormen van een aardolieproduct dat deel uitmaakt van de wettelijke voorraad. Ongemengde biobrandstoffen kunnen echter niet zomaar ter afdekking van de productverplichting worden gebruikt. Voor het afdekken van de productverplichting met ongemengde biobrandstoffen vereist richtlijn 2009/119/EG dat deze op het grondgebied moeten liggen van de betreffende lidstaat en bestemd moeten zijn voor bijmenging met transportbrandstoffen. Delegatie (het overdragen van de voorraadverplichting aan derden) van vermengde producten is toegestaan. Delegatie van ongemengde biobrandstoffen is enkel nationaal toegestaan indien deze ongemengde biobrandstoffen duidelijk gekoppeld zijn aan de brandstoffen die bestemd zijn voor het wegverkeer.

6.9. Informatieverplichtingen

Nederland moet uitvoering geven aan informatieverplichtingen opgenomen in het IEP en richtlijn 2009/119/EG. Een groot deel van deze verplichte informatie (de Monthly Oil Statistics, oftewel MOS-opgaven) wordt maandelijks geleverd door het Centraal bureau voor de statistiek (CBS) op basis van door het bedrijfsleven en COVA aangeleverde data. Daarnaast vraagt het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie het bedrijfsleven om opgave te doen van gegevens omtrent de verplicht aangehouden olievoorraden ter dekking van de eigen voorraadverplichtingen en van de gegevens omtrent de door hen gekochte en verkochte internationale tickets. De gegevens dienen om de voorraadplicht te kunnen berekenen, om de verplichte registers te kunnen bijhouden van alle andere aangehouden veiligheidsvoorraden dan speciale voorraden conform artikel 6, eerste lid, van richtlijn 2009/119/EG, om de naleving van de nieuwe wet te kunnen controleren op de aangehouden voorraadniveaus en om te controleren of de voorraden toereikend zijn om de tickets voor derden in het buitenland en om de wettelijke voorraadplicht af te kunnen dekken. Voor zover nodig worden gegevens aangeleverd aan het CBS om te worden opgenomen in de MOS-opgaven aan het IEA en Eurostat.

In richtlijn 2009/119/EG wordt een aantal informatieverplichtingen aan de lidstaten opgelegd. Op basis van de gegevens die door marktpartijen en COVA worden aangeleverd, zal het ministerie aan haar informatieverplichtingen voldoen. Verplichtingen waaraan kan worden voldaan door feitelijk handelen door of vanwege de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie zonder dat daarbij de medewerking van andere bestuursorganen of lagere overheden nodig is en zonder dat daarbij sprake is van ingrepen in de rechten en vrijheden van burgers, behoeven niet te worden geïmplementeerd in wetgeving. Uiteraard rust er wel een Europees rechtelijke plicht op Nederland om dergelijke verplichtingen na te komen.

6.10 Voorraadheffing

Ter dekking van de exploitatiekosten van COVA betaalt de eindgebruiker van olieproducten waarover accijns wordt geheven een voorraadheffing. De voorraadheffing kan worden aangepast afhankelijk van de ontwikkeling van de exploitatiekosten van COVA. Door het vastleggen van de 70-30 verdeling wordt een kleine lastenverlichting gerealiseerd bij COVA (circa € 10 miljoen) omdat het deel van de voorraadverplichting dat voorheen tegen betaling werd gereserveerd bij het bedrijfsleven, nu rechtstreeks bij het bedrijfsleven komt te liggen. Aan de andere kant zullen er voor een deel kostenstijgingen optreden doordat COVA een verplichting tot aanhouden van kerosine krijgt en er een grotere fysieke dekking van de benzineverplichting gerealiseerd moet worden (de afdekking door middel van diesel door COVA kan wellicht minder worden). Afhankelijk van de uitkomst zal de voorraadheffing worden aangepast om de exploitatiekosten en inkomsten van COVA met elkaar in evenwicht te brengen.

6.11 Crisisprocedures

In geval van een oliecrisis waarbij er een aanzienlijke aanvoerstoring optreedt op de internationale oliemarkt, kunnen de lidstaten van het IEA in samenwerking met de Europese Commissie en de EU-lidstaten, besluiten tot een collectieve actie. Iedere lidstaat heeft zijn aandeel in deze collectieve IEA-actie op basis van de totaalconsumptie van de landen. Lidstaten kunnen zelf kiezen om aardolie(product)voorraden op de markt te brengen of vraagbeperkende maatregelen te nemen. Indien een beroep wordt gedaan op de inzet van voorraden bij het bedrijfsleven, kan via een beschikking van de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de hoogte van de verplicht aangehouden voorraadmiveaus tijdelijk worden verlaagd, zodat deze voorraden deel kunnen uitmaken van de commerciële voorraden. Ingeval beroep wordt gedaan op de voorraden van COVA worden deze doorgaans via een tenderprocedure op de markt gebracht. Nederland zal in het begin van een crisis meestal allereerst kiezen voor inzet van COVA-voorraden om de markt te kalmeren. Naarmate de oliecrisis langer aanhoudt, zullen ook de wettelijke voorraden aangehouden door het bedrijfsleven op de markt worden gebracht. Bij een zeer langdurige en ernstige oliecrisis is het (aanvullend) nemen van vraagbeperkende maatregelen, zoals reductie van de maximum snelheid of een autoloze zondag, ook een optie. De verplichtingen in het kader van het IEA zijn vastgelegd in de Wet uitvoering Internationaal Energieprogramma (Wet IEP). Tweejaarlijks vindt er een grote oefening plaats met de internationale besluitvormingsprocedures van het IEA. Ook de EU-landen die geen lid zijn van het IEA worden daarbij betrokken.

Inzet van de wettelijke voorraden zal in de meeste crisissituaties allereerst gericht zijn op het opvangen van een aanvoerstoring op de wereldoliemarkt. Het vrijgeven van de betreffende voorraden zal dan voldoende zijn om een tijdelijke terugval van het aanbod te kunnen opvangen. Het bedrijfsleven zal de desbetreffende voorraden dan op de meest adequate wijze kunnen alloceren. Mocht het daarentegen nodig zijn om specifieke landen of groepen bedrijven te voorzien van extra olie(producten), dan bieden zowel de Wet IEP als de Distributiewet mogelijkheden aan de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie om een dergelijke gerichte allocatie te effectueren. Binnen Nederland zou het bijvoorbeeld kunnen gaan om een gerichte inzet van voorraden ten behoeve van de diverse groepen prioritaire oliegebruikers c.q. de partijen die vallen onder de vitale infrastructuur zoals die in het kader van het nationale veiligheidsbeleid worden onderscheiden.

6.12 Ingangsdata en handhaving

De voorraadverplichting gaat ieder jaar in op 1 april en loopt door in het volgende kalenderjaar tot en met 31 maart. Het wetsvoorstel voorziet in de mogelijkheid van inwerkingtreding per 31

december 2012. In het overgangsrecht is geregeld dat de voorraadheffing ook na intrekking van de huidige wet kan worden geïnd over die tijdvakken waarop de Wva 2001 van toepassing was.

Het wetsvoorstel wijzigt het bestaande strafrechtelijk handhavingregime niet.

7. Relatie met dienstenrichtlijn

7.1 Dienstenrichtlijn van toepassing op beheer en delegatie van de wettelijke voorraad

Het opleggen van een voorraadverplichting als zodanig aan marktdeelnemers vormt geen dienst in de zin van de Dienstenrichtlijn, omdat marktdeelnemers daarvoor geen vergoeding ontvangen. De Dienstenrichtlijn is echter wel van toepassing op overdracht van beheer en delegatie van de wettelijke voorraad, waarvoor vergoedingen worden betaald. Daarbij gaat het om diensten in de zin van de Dienstenrichtlijn (PbEU 2006, L376). In het bijzonder gaat het om:

- 1) het overdragen door COVA van beheerstaken met betrekking tot de wettelijke voorraad aan marktdeelnemers (artikel 11, eerste lid, onder c, van het wetsvoorstel), en
- 2) het delegeren door een marktdeelnemer van de verplichting om wettelijke voorraad aan te houden aan marktdeelnemers (artikel 14, eerste lid, onder c en d, van het wetsvoorstel).

COVA kan in het licht van de Dienstenrichtlijn worden gezien als een publiekrechtelijke autoriteit die niet-economisch diensten van algemeen belang verzorgt (artikel 2, tweede lid, onder a van de Dienstenrichtlijn). Dit betekent dat beheer van de wettelijke voorraad door COVA buiten het bereik van de Dienstenrichtlijn valt (artikel 11, eerste lid, onder a en b, van het wetsvoorstel).

Bij de artikelen 11 en 14 van het wetsvoorstel gaat het om de instemming van de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie met (gedeeltelijke) overdracht van taken betreffende het beheer van de wettelijke voorraad of (gedeeltelijke) overdracht van de voorraadverplichting. Die instemming moet worden beschouwd als een vergunningstelsel in de zin van artikel 4, onder 6, van de Dienstenrichtlijn. In het wetsvoorstel hoeft dat niet te worden geëxpliciteerd. Wel zal dit tot uitdrukking komen door wijziging van de Regeling vaststelling indicatieve reikwijdte Dienstenwet, die één keer per kwartaal plaatsvindt. Het gevolg hiervan is dat paragraaf 5.1 (Vergunningen op aanvraag) van de Dienstenwet van toepassing is. Dit betekent onder meer dat de Lex Silencio Positivo van rechtswege van toepassing is op een verzoek om instemming als bedoeld in de artikelen 11 en 14 van het wetsvoorstel.

7.2 Dienstenloket

Op de procedures die binnen het toepassingsbereik van de Dienstenrichtlijn en de Dienstenwet vallen, zijn de hoofdstukken 2 (Centrale elektronische voorzieningen voor dienstverrichters en afnemers) en 3 (Informatie, bijstand en elektronische afwikkeling voor dienstverrichters) van de Dienstenwet van toepassing.

7.3 Interne markt informatiesysteem (IMI)

De verplichting tot administratieve samenwerking geldt van rechtswege voor alle procedures en eisen die onder de reikwijdte van de Dienstenrichtlijn vallen. Dat betekent dat hoofdstuk 6 (Administratieve samenwerking) van de Dienstenwet in zijn geheel van toepassing is. Verder brengt dit met zich mee dat de uitvoeringspraktijk (met name voorraadplichtige partijen) fysiek de inlogcodes voor het IMI moet krijgen en daar ook geregistreerd moet worden voor de taken/bevoegdheden samenhangend met het wetsvoorstel.

8. Implementatie richtlijn en oliecrisisstelsels in andere lidstaten

Zoals bij richtlijn 2006/ 67/EG het geval is, zal ook richtlijn 2009/119/EG waarschijnlijk op verschillende wijzen door de diverse EU-lidstaten worden geïmplementeerd. Sommige lidstaten zullen de verplichtingen geheel bij het bedrijfsleven neerleggen, bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, Oostenrijk, Zweden, Griekenland en Italië. Andere lidstaten zullen de verplichting juist volledig bij centrale entiteiten neerleggen, die al dan niet vanuit de overheid of als associatie vanuit het bedrijfsleven in het leven zijn geroepen. Dat lijkt te gaan gebeuren in België, Denemarken, Ierland, Tsjechië, Hongarije, Slowakije en Duitsland. Tot slot is er een groep landen die een gemengd systeem hebben, waaronder Nederland.

In het volgende overzicht is te zien in welke mate landen thans de verplicht aan te houden voorraden hebben afgedekt door middel van voorraden bij een centrale entiteit dan wel met bedrijfsvoorraden, en op wie de voorraadverplichting komt te rusten. Het gaat om werkvoorraden of om separaat aangehouden voorraden die als een extra voorraad boven de markt worden aangehouden waardoor een betere mate van voorzieningszekerheid ontstaat. Het aandeel tickets, en met welke kwaliteit voorraden zijn afgedekt, is uit dit overzicht niet af te lezen. De Nederlandse voorraden zijn hoger dan de verplichting van 90 dagen. Dit komt doordat Nederland een belangrijke import- en exportfunctie van aardolie(-producten) voor Europa vervult. In Nederland zijn veel commerciële voorraden aanwezig die vooral voor het buitenland bestemd zijn. Deze hoeveelheid kan variëren naar gelang de economische situatie.

In het overzicht is te zien dat binnen Europa totaal circa 45 dagen netto import wordt aangehouden als publieke voorraden door een agentschap, dus bijna de helft. Door de IEA-landen tezamen wordt er door de netto importerende landen circa 61 dagen netto import aangehouden. Het lijkt zeer aannemelijk dat Nederland met 70 % voorraden bij COVA (is gelijk aan circa 70 dagen netto import voorraden) naast de verplichte bedrijfsvoorraden, een meer dan gemiddelde kwalitatieve invulling geeft aan zijn verplichtingen. Deze vergelijking met andere lidstaten laat zien dat Nederland met dit wetvoorstel een zorgvuldige balans tussen de mate van voorzieningszekerheid en de kosten nastreeft.

Overzicht aantal dagen netto import, Mei 2011

Voor regionale totalen worden alleen de netto importerende IEA- landen meegenomen.

EU-Landen die tevens IEA-lid zijn	Totaal (1)	Industrie (2)	Publiek (3)	Agentschap	Waarvan in het buitenland (4)	
					Industrie	Publiek
Oostenrijk	94	94	0		6	0
België	119	55	64	APETRA	9	34
Tsjechië	139	42	97	ASMR	11	3
Denemarken	netto exporteur	0	0	FDO	0	0
Finland	129	71	57	NESA	0	0
Frankrijk	101	38	63	CPSSP/ SAGESS	0	2
Duitsland	146	43	102	EBV	7	0
Griekenland	99	99	0		0	0
Hongarije	166	63	103	MSZKSZ	0	0
Ierland	97	27	70	NORA	0	37
Italië	123	123	0		16	0
Luxemburg	92	92	0		83	0
Nederland	185	102	83	COVA	0	57

Polen	119	104	15		0	0
Portugal	115	81	34	EGREP	3	12
Slowakije	144	61	83	ASMR	0	0
Spanje	107	66	41	CORES	1	0
Zweden	113	113	0		7	0
Verenigd Koninkrijk	478	478	0		109	0
<u>Totaal IEA Europa, netto importeurs</u>	128	81	47		-	-
<u>Totaal IEA</u>	181	108	73		-	-
<u>Totaal IEA netto importeurs</u>	147	85	62		-	-

1. IEA voorraad niveaus in aantal dagen netto import van het voorgaande jaar volgens de IEA methodologie. Als gevolg van afrondingen kan totaal afwijken van de som van Industrie en Publiek.
2. Het deel van het totaal aantal dagen netto import afgedekt door industrie voorraden. Hier vallen ook de commerciële en operationele voorraden onder alsook de voorraden aangehouden door de industrie om de minimum nationale voorraad verplichtingen af te dekken (inclusief voorraden aangehouden voor dit doel in andere landen onder bilaterale overeenkomsten).
3. Het deel van het totaal aantal dagen netto import afgedekt door overheidsvoorraden en voorraden van speciale voorraadorganisaties aangehouden voor crisis doelstellingen (inclusief voorraden aangehouden in andere landen onder bilaterale overeenkomsten).
4. Het deel van de totale voorraden van een land die worden aangehouden in een ander land onder een bilaterale overeenkomst. Onder specifieke omstandigheden mogen lidstaten voorraden die worden aangehouden op het gebied van andere landen meerekenen als deel van hun voorraden ter dekking van de minimum IEA voorraadverplichtingen

Beschrijving systemen andere EU-lidstaten

EU-lidstaten, tevens IEA-lid	Huidig systeem
Oostenrijk	Verplichting voor alle importeurs. 98% ligt bij ELG inclusief commerciële werkvoorraden
België	Vanaf april 2012 100% Apetra, gemengd aangehouden (commingled) met operationele industrie voorraad
Tsjechië	ASMR dekt 100% van de EU-verplichting
Denemarken	FDO is een Voorraad Associatie van de industrie, en wordt de Deense CSE . Verplichting voor producenten en importeurs
Finland	Mixed. Deels agency deels industrie (m.n. importeurs)
Frankrijk	Mixed. Deels agency, deels industrie (m.n. industry operators)
Duitsland	EBV dekt alle verplichtingen af. Alle raffinaderijen en importeurs zijn verplicht lid. Separaat aangehouden voorraden.
Griekenland	Verplichtingen voor importerende industrie/bedrijven. Commingled verplicht aangehouden en operationele voorraden.
Hongarije	Agentschap (alle importeurs zijn verplicht lid) dekt EU-verplichtingen af met voorraden in eigendom
Ierland	Agentschap heeft public stocks. Geen verplichtingen voor de industrie
Italië	Verplichting wordt opgelegd aan de ca. 100 industriële operators. NRSA (National Reserve Stock Agency) is niet actief.
Luxemburg	Alle importeurs hebben verplichting. Voorraden worden commingled met commerciële voorraden aangehouden.

Nederland	Mixed systeem van agentschap en verplichtingen 5% voor de oliebedrijven met uitslag > 100kton per jaar.
Polen	16 dagen overheids stocks en de rest industrieverplichtingen (importeurs en producenten)
Portugal	Deels public stocks (30%) en deels minimum verplichting voor de industrie (van 70% EU-verplichting)
Slowakije	ASMR dekt de EU-verplichtingen in separate tanks. De industrie dekt de rest af met commerciële voorraden (geen verplichting!)
Spanje	Deels public stocks (45%?) en deels minimum verplichting voor de industrie (m.n. producenten en groothandel) (van 45%? EU-verplichting)
Zweden	Minimum verplichting voor de oliebedrijven (handelaren en importeurs) en grote verbruikers (power plants en district heating)
Verenigd Koninkrijk	Minimum verplichting voor de oliebedrijven (handelaren en importeurs) op basis van EU-verplichtingen

Overzicht van lidstaten m.b.t. keuze voor agentschap en voor speciale voorraden			
EU-lidstaat	IEA-lidstaat	Agentschap	Keuze voor speciale voorraden, voorlopige stand van zaken
Oostenrijk	IEA	ELG - Erdöl-Lagengesellschaft m.b.h.	Nee
België	IEA	Apetra	
Bulgarije		SASRWTS - State Agency State eserve and War-time Stocks	
Tjechië	IEA	ASMR SSHR - Sprava Statnich Hmoitnych Rezerv	Ja
Cyprus		COSMOS - Cyprus Organisation for Storage and Management of Oil Stocks	
Denemarken	IEA	FDO - Foreningen Danske Olieberedskabslagre	Ja
Estland		OSPA - Eesti Vedelikütusevaru Agentuur	Nee
Finland	IEA	NESA - Huoltovarmuuskeskus	
Frankrijk	IEA	SAGESS - Société Anonyme de Gestion de Stocks de Sécurité	Ja
Duitsland	IEA	EBV - Erdoelbevorratungsverband	Ja
Griekenland	IEA	-	
Hongarije	IEA	HUSA - Magyar Szenhírogén Készítéző Szövetség	
Ierland	IEA	NORA - National Oil Reserve Agency	
Italië	IEA	ANSR - Agenzia Nazionale delle Scorte di Reserva	Nee
Letland		-	Nee
Litouwen		-	
Luxemburg	IEA	-	Nee
Malta		MRA - Malta Resources Authority	
Nederland	IEA	COVA - Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten	Nee
Polen	IEA	ARM - Agencja Rezerw Materialowych	Nee
Portugal	IEA	EGREP - Entidade Gestora de Reservas Estratégicas de Productos Petrolíferos	
Roemenië		-	
Slovenië		ZORD - Zavod Republike Slovenije za obvezne rezerve nafte in njenih derivatov	
Slowakije	IEA	SSHR SR - Sprava Statnych Hmotnych Rezerv Slovenskej republiky	Nee
Spanje	IEA	CORES - Corporacion de Reservas Estratégicas de Productos Petrolíferos	
Zweden	IEA	-	Nee
Verenigd Koninkrijk	IEA	-	Nee

9. Richtlijnbevestigingen die geen implementatie behoeven

Verplichtingen waaraan kan worden voldaan door middel van feitelijk handelen door of vanwege de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, zonder dat daarbij de medewerking van andere bestuursorganen of lagere overheden nodig is en zonder dat daarbij sprake is van ingrepen in de rechten en vrijheden van burgers, behoeven niet in het wetsvoorstel te worden geïmplementeerd. Uiteraard rust er wel een Europeesrechtelijke plicht op Nederland om aan die verplichtingen uitvoering te geven.

Hieronder volgt een overzicht van die bepalingen uit richtlijn 2009/119/EG:

- Artikel 6, tweede en derde lid: de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstrekt de Europese Commissie uiterlijk op 25 februari van elk kalenderjaar een samenvatting van het register naar de stand van de 31 december van het voorafgaande kalenderjaar. Voorts verstrekt de minister de Europese Commissie op verzoek binnen vijftien dagen een volledige weergave van het register. Gevoelige gegevens omtrent de plaats waar de voorraden worden aangehouden, worden daarin worden weggelaten.
- Artikel 13, eerste lid, behoeft geen implementatie omdat Nederland als onderdeel van de wettelijke voorraad geen speciale voorraden aanhoudt.
- Artikel 13, tweede en derde lid: de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstrekt de Europese Commissie overzichten van de speciale voorraden, bedoeld in artikel 9 van richtlijn 2009/119/EG, die zich op de laatste dag van iedere kalendermaand op Nederlands grondgebied bevinden en die toebehoren aan andere lidstaten of centrale entiteiten. De opstelling en indiening geschieden overeenkomstig artikel 13, tweede en derde lid, van richtlijn 2009/119/EG.
- Artikel 13, vierde lid: indien de Europese Commissie, uiterlijk vijf jaar na het tijdstip waarop de gevraagde gegevens betrekking hebben, daarom verzoekt, verstrekt de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de Europese Commissie onmiddellijk een kopie van het hiervoor bedoelde overzicht.
- Artikel 14, eerste lid: de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstrekt de Europese Commissie maandelijks een statistisch overzicht van de op Nederlands grondgebied door marktdeelnemers aangehouden handelsvoorraden die niet tot de wettelijke voorraad behoren. De opstelling geschiedt overeenkomstig artikel 14 van richtlijn 2009/119/EG.
- Artikel 18, tweede lid, derde volzin: de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstrekt de functionarissen of gemachtigden van de Europese Commissie binnen zeven dagen nadat een controle als bedoeld in artikel 18, eerste lid, van richtlijn 2009/119/EG is aangekondigd, gegevens omtrent de plaats waar de voorraden worden aangehouden.
- Artikel 20, derde lid, onder a: in geval van internationale verplichtingen om voorraden in omloop te brengen, informeert de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de Europese Commissie daarover onverwijld.
- Artikel 20, vijfde lid: indien in verband met een al dan niet plaatselijke oliecrisis een wettelijke voorraad in omloop wordt gebracht, deelt de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de Europese Commissie onverwijld mee om welke hoeveelheid het gaat.

10. Opvatting betrokken bedrijfsleven en COVA over het wetsvoorstel

PM Verslag van consultatieronde volgt te zijner tijd.

11. Administratieve lasten

Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie heeft bij de voorbereiding van dit wetsvoorstel onderzoeksbureau EIM (onderdeel van Panteia) gevraagd een quick scan voor de administratieve lasten uit te voeren. Uit deze quick scan blijkt dat het overgrote deel van de wijzigingen uit het wetsvoorstel hebben geen gevolgen voor de administratieve lasten van bedrijven. Er zijn wijzigingen die voortaan wettelijk worden vastgelegd, maar door de bedrijven reeds op de voorgeschreven wijze in de praktijk worden gebracht. Andere wijzigingen hebben gevolgen voor COVA en dus consequenties voor de uitvoeringskosten van de overheid. Ten derde zijn er wijzigingen die leiden tot het aanpassen van inhoudelijke verplichtingen voor bedrijven die zich bezig houden met de raffinage van aardolie. Deze inhoudelijke verplichtingen leiden echter niet tot inhoudelijke nalevingkosten volgens de huidige definitie.

In 2009 heeft het ministerie de maandelijks voorraadoverzichten gedigitaliseerd. Bedrijven geven aan dat deze digitalisering heeft geleid tot een afname van de benodigde tijd voor het aanleveren van deze overzichten. Als gevolg van het wetsvoorstel zal deze tijd mogelijk beperkt toenemen door een nadere detaillering (artikel 2 in combinatie met artikel 16) van het aantal categorieën aardolieproducten waarover informatie verstrekt moet worden. De aan te leveren gegevens voor de voorraadoverzichten sluiten goed aan op de bedrijfsadministratie, wel zullen wat aanpassingen nodig zijn in de bedrijfssystemen. Dit kost de bedrijven eenmalig tijd en geld. Wanneer ook de jaargave middels een internetapplicatie kan worden ingediend, zal de tijd die bedrijven nodig hebben voor het voldoen aan deze verplichting afnemen. Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie is voornemens deze applicatie binnen afzienbare tijd te realiseren.

In het voorstel van wet is één wijziging ten opzichte van de Wva 2001 die leidt tot een *afname* van structurele administratieve lasten. In de Wva 2001 waren producenten (raffinaderijen) en niet-producenten (handelaren en/of grootverbruikers) voorraadplichtig. Met de voorraadplicht hadden deze bedrijven ook de bijbehorende informatieverplichtingen die leiden tot administratieve lasten. Nu in het wetsvoorstel alleen de producenten voorraadplichtig zijn, vervallen voor de niet-producenten de verplichtingen en de administratieve lasten. Met andere woorden, het aantal bedrijven dat informatieverplichtingen heeft in het kader van de Wva neemt af van 12 naar 5.

In het voorstel van wet is één wijziging ten opzichte van de Wva 2001 die leidt tot een mogelijke *toename* van structurele administratieve lasten. Dit is de nadere detaillering van het aantal categorieën aardolieproducten waarover informatie verstrekt moet worden (artikel 2). Het wetsvoorstel zorgt voor een administratieve last van circa €28.000. Voordat de digitalisering in de Wva 2001 is doorgevoerd waren de administratieve lasten ruim €246.000. Nadat de digitalisering bedroegen de administratieve lasten nog ruim €51.000. Per saldo zal het wetsvoorstel zorgen voor een reductie van circa €23.000 aan structurele administratieve lasten.

Tegenover de daling van structurele administratieve lasten staan eenmalige administratieve lasten. De producerende bedrijven zullen de administratieve systemen moeten aanpassen aan

de door de Wva 2012 gevraagde informatie. Ook moeten deze bedrijven de wijzigingen binnen de systemen binnen hun onderneming communiceren.

Transponeringstabel

Transponeringstabel richtlijn nr. 2009/119/EG van de Raad van de Europese Unie van 14 september 2009, houdende verplichting voor de lidstaten om minimumvoorraden ruwe aardolie en/of aardolieproducten in opslag te houden (PbEU L 265)

Bepaling richtlijn nr. 2009/119/EG	Bepaling wetsvoorstel; toelichting indien niet geïmplementeerd of uit zijn aard geen implementatie
Artikel 1	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 2	Artikel 1
Artikel 3, eerste t/m derde lid	Artikelen 3, 4, 5 en 8, eerste lid
Artikel 3, vierde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 4, eerste t/m derde lid	Artikel 5
Artikel 4, vierde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 5, eerste lid, eerste volzin	Artikel 13, tweede lid
Artikel 5, eerste lid, tweede en derde volzin	Artikelen 17, eerste lid, en 30
Artikel 5, eerste lid, voorlaatste volzin	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 5, eerste lid, laatste volzin	Artikel 8, eerste lid, onder c
Artikel 5, tweede lid	Artikel 8, eerste lid, onder b
Artikel 6, eerste lid	Artikel 17, eerste t/m derde lid
Artikel 6, tweede en derde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 7, eerste en tweede lid	Artikel 19
Artikel 7, derde lid	Artikel 12
Artikel 7, vierde lid, onder a en b	Artikel 17
Artikel 7, vierde lid, onder b, laatste zin	Behoeft geen implementatie; betreft facultatieve bepaling
Artikel 7, vierde lid, voorlaatste volzin	Artikel 13
Artikel 7, vierde lid, laatste volzin	Behoeft geen implementatie; betreft facultatieve bepaling
Artikel 8, eerste lid	Artikel 14
Artikel 8, tweede lid	Behoeft geen implementatie; betreft facultatieve bepaling
Artikel 8, derde lid	Behoeft geen implementatie; betreft facultatieve bepaling
Artikel 8, vierde lid, eerste en laatste volzin	Artikelen 3 t/m 5
Artikel 8, vierde lid, tweede volzin	Artikel 14, eerste lid, onder a
Artikel 9, eerste t/m vierde lid	Behoeft geen implementatie; betreft facultatieve bepaling
Artikel 9, vijfde lid, eerste volzin	Artikel 5
Artikel 9, vijfde lid, laatste volzin	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 10, eerste lid, eerste twee volzinnen	Artikel 16
Artikel 10, eerste lid, laatste drie volzinnen, en derde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 10, tweede lid	
Artikel 11	Behoeft uit zijn aard geen implementatie

Artikel 12, eerste lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 12, tweede lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 12, derde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 13, eerste lid	Behoeft geen implementatie; in Nederland worden geen speciale voorraden aangehouden als wettelijke voorraad
Artikel 13, tweede en derde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 13, vierde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 13, vijfde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 14, eerste lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 14, tweede en derde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 15	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 16	Artikel 10
Artikel 17	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 18, eerste lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 18, tweede lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 18, derde lid	Artikel 30 derde lid
Artikel 18, vierde t/m zesde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 18, zevende lid	Artikel 18
Artikel 19	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 20, eerste en tweede lid, derde lid, onder b, vierde, zesde en zevende lid	Wet uitvoering IEP
Artikel 20, derde lid, onder a	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 20, vijfde lid	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 21	Artikelen 30 en 31
Artikel 22	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 23	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 24	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 25	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 26	Behoeft uit zijn aard geen implementatie
Artikel 27	Behoeft uit zijn aard geen implementatie